

Szponzorok az olaj- és gázipari beruházások projektfinanszírozásában a 2014-es adatok alapján

Dr. Csiszárík-Kocsir Ágnes

Óbudai Egyetem, Keleti Károly Gazdasági Kar

Gazdaság- és Társadalomtudományi Intézet

kocsir.agnes@kgk.uni-obuda.hu

Absztrakt: A projektfinanszírozás napjaink egyik legérdekesebb finanszírozási formája. Érdekessége abban rejlik, hogy nem mérleg alapon nyújt hitelt, nagy összegű forráskihelyezésről szól a kockázatok minimalizálása mellett. A magas tőkeáttétel és a nagy kockázat miatt azonban csak kevés bank képes ilyen finanszírozást nyújtani. Elsősorban olyan projektek részesülnek előnyben a forráskihelyezés során, melyek megtérülése biztos és biztos a jövedelemtermelés is. A környezetvédelem napjainkban egyre nagyobb hangsúlyt kapó téma. Ezért az energiaforrások tekintetében is egyre nagyobb arányban igyekszünk kihasználni a természet adta lehetőségeket, bár a "klasszikus" energiaforrások, így az kőolaj és a földgáz még mindig meghatározó. A tanulmány arra tesz kísérletet, hogy feltérképezze a projektfinanszírozás szponzorációját az utóbbi energiaforrások tekintetében regionális összehasonlításban.

Kulcsszavak: projektfinanszírozás, szponzorok, olaj- és gázipari beruházások

1 Szakirodalmi áttekintés

1.1 A projektfinanszírozás elméleti keretei

A projektfinanszírozás szó hallatán sokunk a projektek finanszírozására asszociál. Ez helytelen gyakorlat, hiszen a projektfinanszírozás nem más, mint egy speciális finanszírozási forma, egy hiteltípus, mely számos jellemző mentén különbözik a hagyományos vállaltfinanszírozástól. A projektek finanszírozás ezzel szemben azt mutatja meg, hogy miből és milyen formában, arányban finanszírozzák az adott projektet, beruházást. Ez történhet vállalati hitelekkel – melyre számos forma és konstrukció kínálkozik –, kötvénykibocsátással, vagy akár saját erőből, hogy csak a legfontosabbakat említsük. A válság a vállalatok, vállalkozások hitelfelvételi kedvére jelentősen negatív hatást gyakorolt, hiszen a csökkent fogyasztási kedv, a

termékek keresletének visszaesése is visszavetette a beruházási kedvet (Csiszárík-Kocsir, 2011a; 2011b; 2012a; 2012b). A finanszírozási módot tekintve – egy Békés megyei kérdőíves felmérés alapján – a legtöbb beruházáshoz a vállalkozások támogatást igényelnek, majd a saját forrással való finanszírozás következik, a legkevésbé a hitellel kombinált fejlesztés vonzó (Borzán et al. 2008). Egy, a 2000-es években a Vas megyei vállalkozónők körében végzett felmérés is azt mutatta, hogy csupán minden hetedik vett igénybe banki hitelt, és túlnyomórészt saját megtakarításaikat használták fel a fejlesztésekhez (Szeketes, 2014). A projektfinanszírozás nem vonható össze a szokásos vállalati hitelezéssel, mivel az számos tényező mentén különbözik attól. Mielőtt ezeket a jellemzőket sorra vennénk, célszerű megismerkedni a projektfinanszírozás fogalmi meghatározásával. Sajnálatos módon nem hosszú a lista, mivel a hazai szakirodalom az elmúlt időszakban vajmi keveset foglalkozott a projektfinanszírozással, annak előnyös jellemzői ellenére. A 2008-as gazdasági válság sem kedvezett e hiteltípus elterjedésének, mivel a korábbi pénzbőség, majd az ezt követő visszaesés számos projektet hiúsított meg. A hazai szakirodalomban felelhető definíciók az alábbiak szerint ragadják meg a projektfinanszírozás lényegét:

Newitt – Fabozzi, 1997	„Egy adott gazdasági egység finanszírozása, amelyre a hitelező úgy tekint, hogy elsősorban annak pénzáramlása és jövedelme szolgál a kölcsön visszafizetésének forrásául, vagyontárgyai pedig a kölcsön biztosítékául.”
Gáldi, 2002	„Egy adott gazdasági egység által megvalósított beruházás (projekt) finanszírozása, amelyet a hitelező úgy tekint, hogy (elsődlegesen) annak létrejövő jövedelemtermelő képessége, cash-flow-ja szolgál a kölcsön visszafizetésének forrásául, vagyontárgyai (jogosultságai) pedig a kölcsön biztosítékául.”
Yescombe, 2008	„A projektfinanszírozás a nagyobb projektek hosszú távú hitelezésének ¹ pénzügyi tervezéssel alátámasztott módszere, ahol a hitelek nyújtása kizárólag a projekt pénzáramlása alapján történik.”

¹ A hosszú lejáratú kötelezettségvállalások jelzik, hol mernek a vállalkozások hosszabb távon is “kockáztatni”. Az összefüggés nem törvényszerű, mivel tőkeerős cégek esetében más formái is vannak a fejlesztési források előteremtésének (Borzán et al. 2009).

Nádasdy – Horváth – Koltai, 2011	„A projektfinanszírozás fogalma alatt olyan üzletileg elkülöníthető beruházások finanszírozását értjük, melyeknél a tulajdonosok és a külső finanszírozók a befektetett tőkéjük megtérülésének, illetve a rendelkezésre bocsátott hitel visszafizethetőségének vizsgálatokor elsősorban csak az adott beruházás pénzáramlását és eszközállományát veszik alapul.”

1. táblázat

A projektfinanszírozás fogalmi megközelítése

Forrás: saját szerkesztés

A fentiek alapján a projektfinanszírozás jellemzői az alábbi pontok mentén foglalhatók össze²:

- jogi és szervezeti értelemben is elkülönült projektársaság³ (SPV) létrehozása, melynek egyedüli feladata a projekt lebonyolítása, és mely a projekt zárultával meg is szűnik,
- mérlegen kívüli finanszírozás, mivel a hitel maga nem jelenik meg a projektgazda mérlegében, nem rontja annak hitelképességét, mivel az az SPV mérlegének forrásoldalát terheli,
- a finanszírozási döntés meghozatalakor a jövőbeli pénzáramlás dominál, ezért is nevezik cash-flow finanszírozásnak (Soós, 2002),
- az esetek döntő hányadában visszkereset nélküli finanszírozási forma, azaz a projektársaság nem teljesített kötelezettségeiért nem vonható felelősségre a projekt szponzora,
- kiemelkedően magas idegen tőke arány a projekt költségvetésében az egyébként is magas tőkeigényen belül,
- magas kockázat ami tetten érhető banki és beruházói oldalról egyaránt, hiszen a bank óriási összeget helyez ki mindösszesen a tervek és tanulmányok alapján, valamint a beruházó, azaz a projektszponzor sem ismeri előre a projekt kimenetelét,
- magasabb kamatfelár, mivel a finanszírozó bank nem tud előzetesen adatokra építeni, mert a hitel felvevő társaságnak nincs múltja, ezért kénytelen minden kockázati tényezők az árba beépítve érvényesíteni, így maga a finanszírozás a normál vállaltfinanszírozáshoz képest jóval drágább forma,
- külső szakértők aktív részvétele⁴,

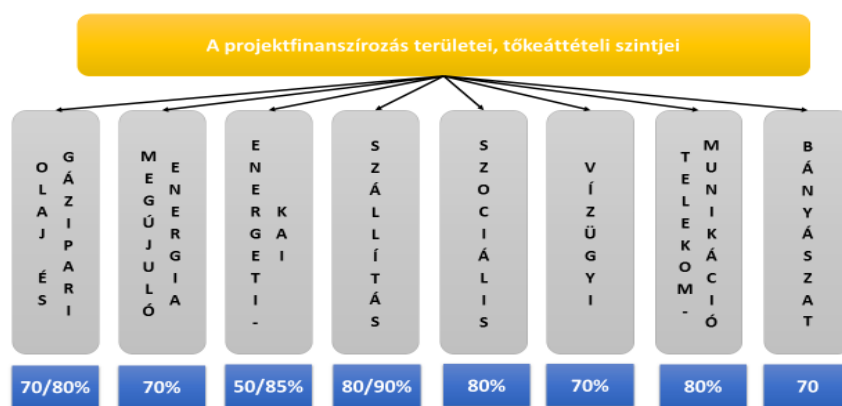
² A fenti szerzők és Kónya (2009) művei alapján saját szerkesztés.

³ SPV = Special Purpose Vehicle

⁴ A külső szakértőknél érdemes megfontolni a munkaköri leírások elkészítését is, hiszen a pontos feladat-felelősség-hatáskör-kompetencia meghatározással számos félreértés megelőzhető (Pató, 2013).

- speciális szerződés-rendszer, melyet minden kulcsfontosságú résztvevővel, még a projekt kezdete előtt alá kell íratni, ami által kezelhetővé válnak a kockázatok, valamint biztosítékként is funkcionálnak.

A fenti jellemzők összességében adják a projektfinanszírozás jellemzőit, de a hitelfelvevők oldaláról a leginkább vonzó tulajdonsága a magas összegű tőkeáttétel. Ez természetesen óriási kockázatot hordoz ugyan magában, de ezáltal lehetővé válik olyan beruházások megvalósítása is, melyekre ezen finanszírozási forma nélkül nem lenne lehetőség azok tőkeigénye miatt. Az alábbi ábra a projektfinanszírozás területeit mutatja be a jellemző tőkeáttételi szintek mellett.

1. ábra

A projektfinanszírozás fő célterületei, az egyes területeken alkalmazott idegen tőke arány

Forrás: saját szerkesztés

A gazdasági válság hatására jelentősen átalakult a projektfinanszírozás piaca nemcsak hazai, de nemzetközi szinten egyaránt⁵. Szűkültek a források, drágultak a hitelek, szigorodtak a feltételek és több, jóval erősebb biztosítékot kérnek a finanszírozók a visszkereset valamilyen formájú kikötése mellett (Portfolió, 2002). Napjainkban, a hitelpiacok élénkülése mellett látható újra némi javulás a projektfinanszírozási piac bizonyos területein (zöld projektek), de féltő, hogy a válság előtti szinten nem fogja tudni elérni a világ még évek, sőt évtizedek múlva sem⁶.

⁵ Az építőiparban az átlagosnál nagyobb visszaesés volt megfigyelhető, mely jelentős mértékben befolyásolta a terület finanszírozási feltételeit (Kovács et. al, 2014).

⁶ A gazdasági környezet változásai hatására a beruházási kockázatok is megváltoztak. Ezekkel a változásokkal foglalkozó kutatások a jövő projektfinanszírozási tendenciáit nagy mértékben befolyásolhatják (Szilágyi et. al, 2013; Szilágyi et. al, 2015).

1.2 A szponzorok szerepe a projektekben

A projektszponzorok kiemelt szereppel bírnak a projektekben. Általánosságban úgy definiáljuk őket, hogy ők azok, akik biztosítják a projekt megvalósításához szükséges erőforrásokat, ezzel felelnek a projekt sikeréért, valamint megfogalmazzák a projekt küldetését, amit a menedzserek feladata elérni. A szponzorok nemcsak anyagi támogatást biztosítanak a projekt számára, hanem sok esetben szaktudásuk, szakmai és kapcsolati tőkéjük révén egyengetik a projektek előtti utat. Ennek ellenére a projektekkel kapcsolatos szakirodalmak nem fordítanak kellő figyelmet a szponzor szerepének tisztázására.

A projektfinanszírozásban azonban nem lehet eltekinteni a szponzorok szerepének nyomatékos jellemzésétől. A szponzorok, hasonlóképpen a tanácsadókhoz a projektötlet megfogalmazódásától kezdve szerves részei a projektnek. A projekt szponzorait gyakran a projekt tulajdonosával azonosítják (Nádasdy et al, 2011), aki a projektársaság kötelezettségeiért valamilyen formában helyt áll, vagy helyt állhat. Gyakran mondjuk azt is, hogy a projektfinanszírozás a szponzor mérlegétől független finanszírozás, ami valójában a tulajdonos mérlegétől független a különálló jogi formációja miatt. A finanszírozásban jelentős kockázat vállaló finanszírozó bankok a szponzorok ismeretében döntenek a kért hitelösszeg odaítéléséről. Ez nem jelenti azt, hogy egy jó szponzor mellett a bankok mérlegelés nélkül, vagy szerény mértékű vizsgálódás mellett finanszíroznak projekteket, de az erős, megbízható és tőkeerős szponzor jelentős súlyt képvisel a döntés során. A hitellezők olyan szponzorokat részesítenek előnyben, akik:

- nemzetközi szinten is ismertek,
- jelentős tapasztalattal bírnak az adott területen,
- abban érdekeltek, hogy a projekt hosszú távon is sikeres és eredményes legyen, azaz nem a rövid távú haszonmaximalizálás az egyetlen célja,
- tőkeerősek, azaz ha a projektársaság pénzügyi nehézséggel küzd, akkor képesek legyenek segítséget nyújtani a visszereseti jog kikötésének megfelelően,
- jelentős összeggel szálltak be a projektbe, valamint
- kapcsolati tőkéjük révén képesek a projekt folyamatait pozitív irányba befolyásolni.

Yescombe (2008) szerint a fenti kritériumoknak megfelelő szponzorok olyan vállalatok lehetnek, akik a saját piacaikon már nem látnak további terjeszkedési lehetőséget, a saját tőkéjük megtérülésének növelésében érdekeltek, akik bizonyos tevékenységeiket ki szeretnék szervezni. Ezen túl szponzorok lehetnek még a projekt beszállítói, a lehetséges üzemeltetői, alapanyagok szállítói, de akár a projekt végtermékének felhasználói is.

1.3 Az olaj- és gázipari projektek tipizálása

Az olaj- és gázipari beruházásokon belül a projektfinanszírozás kiemelt célpontjai alapján alapvetően 5 altípust különböztetünk meg, melyek az alábbiak.

- LNG⁷ beruházások – melyek a földgáz kitermelésével, annak halmazállapot változtatásával, szállításra való előkészítésével foglalkoznak.
- Petrolkémiai beruházások – melyek a kőolaj származékok, a kőolaj alapú vegyipari termékek előállításával foglalkoznak. A petrolkémiai beruházások körébe soroljuk még a földgázból, más fosszilis tüzelőanyagokból, valamint a növényi alapanyagokból (kukorica, cukornád) előállított más vegyipari termékek előállítási folyamatát célzó beruházásokat is.
- Upstream beruházások – melyek a kőolaj és földgáz feltárását és termelését (E&P⁸) célozzák meg. Az upstream projektek a kőolaj keresését, felszín és víz alatti feltárását, a feltáró és működő kutak kialakítását és üzemeltetését foglalják magukba.
- Midstream beruházások – magukban foglalják a kőolaj és a földgáz csővezetéken, vasúton, vízen és közúton történő szállítását, a tárolást, valamint a nyers és finomított kőolajtermékek forgalmazását.
- Downstream beruházások – a kőolaj finomítását, a termékek disztribúcióját, marketing folyamatát foglalják magukba⁹.

Az elmúlt években az upstream szektor volt az, mely a legnagyobb projekt aktivitást mutatta. Emellett itt volt a legmagasabb a felvásárlások, fúziók és átruházások aránya is. Az upstream projektek főként az Egyesült Államok, Kanada valamint a volt Szovjetunió területére összpontosulnak. A midstream projektekre, mint járulékos projektekre tekintünk, így azok nem képviselnek jelentős súlyt sem beruházási, sem projektfinanszírozási szempontból. A downstream projektek a fogyasztóhoz legközelebbi beruházások, mivel az az üzemanyagok (benzin, kerozin, gázolaj, fűtőolaj, LPG gáz, stb.) és más olajipari termékek fogyasztóhoz való juttatását célozzák.

⁷ LNG = Liquefied Natural Gas (cseppfolyósított földgáz)

⁸ E&P = Exploration and Production)

⁹ Magyarországon 2011-ben csupán a kőolajtermékek feldolgozása területén 107 millió Euró beruházás történt (Bereczk, 2014a). Későbbi kutatási eredmény alapján ezen beruházások majdnem teljes egésze (103 millió Euró) tekinthető nem pótlási célúnak, tehát bővítésnek, mely tények tovább erősítik a kérdéskör nemzetgazdasági jelentőségét, így a kutatás indokoltságát (Bereczk, 2014b).

2 Anyag és módszer

A tanulmányban az IJGlobal adatbázisára építve igyekszünk bemutatni a gáz- és olajipari beruházások alakulását 2014-ben. A tanulmányban szereplő adatok a 2014-ben pénzügyileg lezárt projektek értékeit tartalmazzák. Az adatok szektorálisan és regionálisan is szűrték, és csak a szponzorok által lebonyolított ügyleteket tartalmazzák. Egy kutatás során a jól megválasztott adatokkal, helyes vizsgálati szempontokkal és elemzési módszerekkel valamint az ezeken alapuló kutatási modell segítségével könnyen átlátható összefüggések, információk nyerhetők ki (Pató, 2014). Az tanulmány hangsúlya a projektfinanszírozással lebonyolított beruházások szponzorait horizontálisan vizsgálja, azaz a 2014-es évet földrajzi régiók szerinti tagolásban jellemzi. Az adatokat az egyes részjellemzők értékei alapján összesítettük, így nem kerültek kiszűrésre az olyan beruházások melyek egyszerre több régiót, vagy több szektort is érintettek. A szűrés nélküli minta értékei ezért kis mértékben eltérhetnek az aggregált, azaz a szűrt adatoktól.

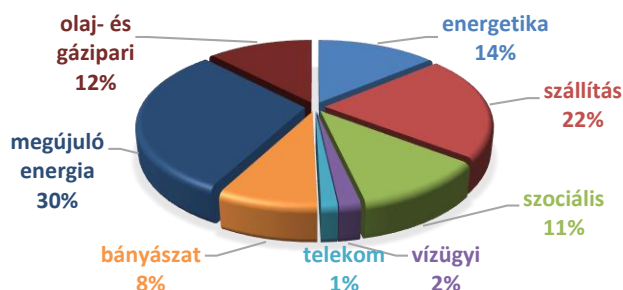
3 Szponzorok a projektfinanszírozásban 2014-ben regionális viszonylatban

3.1 Az olaj- és gázipari beruházások helye a 2014-es projektfinanszírozási palettán

A 2014-es évben pénzügyileg lezárt projektfinanszírozási ügyletek közel ezer szponzorral¹⁰ bírnak (966 db), akik 1305 darab tranzakciót hajtottak végre a birtokolt projektek tekintetével. A 2014-ben szponzorált összeg is igencsak jelentős, 312.587 m USD értékben.

Az olaj- és gázipari projektekben összesen 118 darab szponzor zárta le pénzügyileg a projektjeit. Ezen érték alapján a vizsgált terület a teljes állományon belül 12,22%-ot képvisel, melyet az alábbi ábra is szemléltet. A szponzorok számát illetően a legnagyobb prioritást a megújuló energiaforrások feltárása képviseli (30,02%), majd ezt követi a szállítás (21,53%), valamint az energetika (13,87).

¹⁰ A tanulmány készítése során külön kerültek számításra az egyes kapcsolódó területeken megvalósult beruházások, azaz ezek mindegyikét külön projektként vettük számításba.

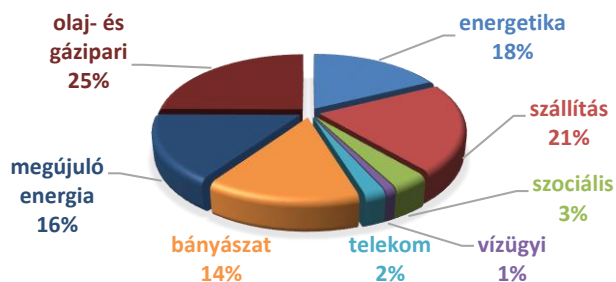
2. ábra

A 2014-ben lezárult projektfinanszírozási ügyletek szponzorainak aránya

Forrás: IJGlobal alapján saját szerkesztés, 2015

Mint látható, az olaj- és gázipari beruházások a szponzorok számát illetően a negyedik helyet foglalják el. Hasonlóképpen alakulnak a szponzorok által megvalósított tranzakciók is a szektorban. A legtöbb tranzakciót a megújuló energiaforrásokba történő beruházások mondhatják magukénak (35,86%), majd ez után következik – akárcsak a szponzorok számánál – a szállítás (19,23%), valamint az energetika területe (13,87%). Az olaj- és gázipari beruházások ismét a negyedik helyen állnak a tranzakciók számát illetően, mivel arányuk még a 12%-ot sem éri el (11,65%).

Teljesen más képet kapunk azonban, ha a szponzorok száma mellett megvizsgáljuk a szponzorált értékeket is. A 2014-ben projektet záró szponzorok összesen 312.587 millió USD értékben mozgósítottak értéket a különféle területekre a projektfinanszírozási célterületek összesített adatai alapján. Az lekötött szponzori érték annak ellenére, hogy az olaj- és gázipar a szponzorok mindössze 12%-át birtokolja, első helyen szerepelteti az iparágat 24,88%-kal. A szponzorált érték tekintetében második helyen továbbra is, akárcsak a szponzorok darabszámát illetően a szállítási és az energetikai beruházások állnak 21,11 valamint 17,65%-kal.

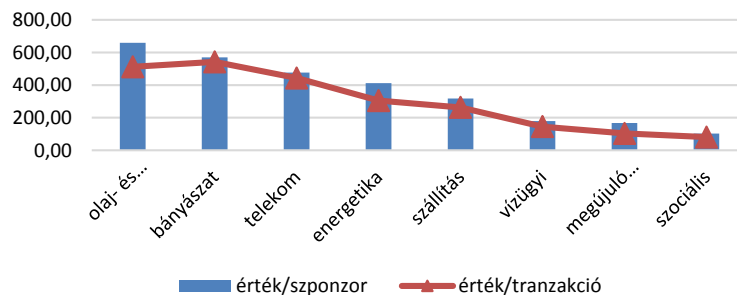
3. ábra

A 2014-ben lezárult projektfinanszírozási ügyletek szponzorai által lekötött érték megoszlása

Forrás: IJGlobal alapján saját szerkesztés, 2015

A fentiekben túl érdemes megvizsgálni még az egy szponzorra, illetve az egy tranzakcióra jutó értékeket a 2014-ben pénzügyileg zárult projektfinanszírozási ügyletek tekintetében. Ahogy a lenti ábra is mutatja, a legnagyobb egy szponzorra jutó értékkel ismét a vizsgált terület, azaz az olaj- és gázipari beruházások bírtak. A szektorban egy szponzorra összesen 659,11 m USD beruházási érték jutott, ezzel maga mögé utasítva a többi szektort. A szektorban összesen 77.775 m USD értékben zárt projektet a szektorban működő 118 szponzor. A szponzorok, valamint a tranzakciók száma alapján, első helyen szereplő megújuló erőforrások az egy szponzorra jutó érték tekintetében az utolsó előtti helyen szerepelnek 167,08 m USD értékkel, de a szállítási projektek is jóval hátrébb sorolódnak, az ötödik helyre 317,26 m USD értékkel. Az olaj és gázipari projektek után a bányászati projektek következnek, itt egy szponzorra általánosságban 569,76 m USD beruházási érték jut. Érdekes, hogy a telekommunikáció, mely összességében a projektfinanszírozásban részt vevő szponzorok 1,35%-át, a teljes szponzorált értékből pedig alig 2%-ot birtokol, az egy szponzorra jutó érték tekintetében a harmadik helyen szerepel 477,08 m USD értékkel. Ez annak tudható be, hogy a telekommunikáció beruházások zöme már a 2000-es évek elején lezajlott, így mára már nem jelentős a szektor beruházási igénye, azonban a megvalósított projektek, melyek 2014-ben zárultak jelentős költségigényűek. Ez azt jelenti, hogy a szektorban lezárult projektek összértéke 6.202 m USD, melyet 13 szponzor jegyzett.

Ezzel szemben, ha az egy tranzakcióra jutó értékeket vizsgáljuk, akkor a sorrend megcserélődik az előbbi szempont alapján vizsgált három vezető szektor között. Első helyre a bányászati projektek kerülnek, mivel ott az egy tranzakció átlagban 542,3 m USD-t köt le, szemben az olajipari beruházásokkal, ahol ez az érték 511,68 m USD. A fent említett két terület és az ott megvalósított projektek nagy költségigénnyel bírnak, ami a szponzorok nagyobb szerepvállalását is igényli. A telekommunikációs projektek jelen esetben is a harmadik helyen szerepelnek, a fent említett okok miatt 443 m USD értékkel.

4. ábra

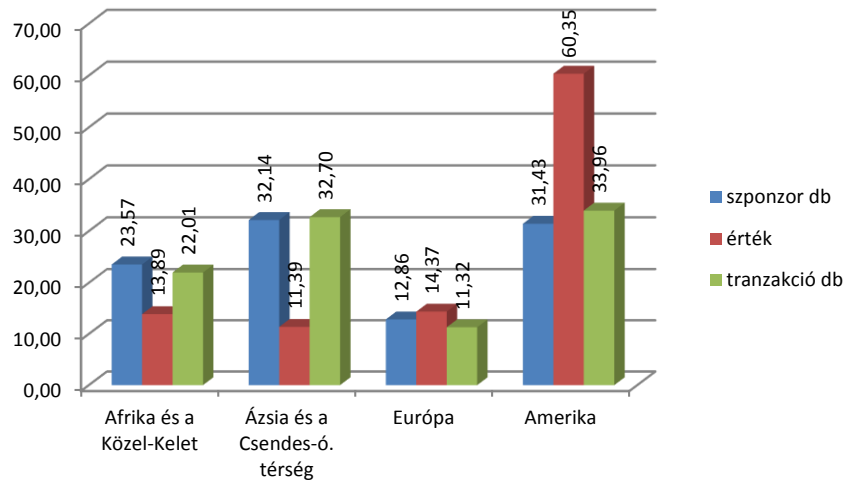
A 2014-ben lezárult projektfinanszírozási ügyletek egy szponzorára, valamint egy tranzakciójára jutó értékek m USD-ben

Forrás: IJGlobal alapján saját szerkesztés, 2015

3.2 Az olaj- és gázipari, projektfinanszírozással megvalósított beruházások földrajzi régiók szerinti megoszlása 2014-ben

A projektfinanszírozással lebonyolított olaj- és gázipari beruházások igencsak változatos képet mutatnak nemcsak a szponzorok, a projektérték, valamint a tranzakciók számának tekintetében, hanem a regionális koncentráció alapján is. A mélyebb vizsgálatot megelőzve kijelenthető, hogy a legnagyobb szereppel bíró földrész továbbra is Amerika és Ázsia, a jelentős kőolajtartalékuk miatt. Európa, a szerényebb olaj- és gázipari tartaléka miatt a legutolsó helyen szerepel a megvalósított beruházásokat illetően is. Ahogy a tanulmány elején tipizálásra kerültek az olaj- és gázipari projektek fajtái, kijelenthető, hogy az ágazat kapcsolódó beruházásai is régiók szerint koncentráltak, azaz az alszektorok nehezen válnak el egymástól, azaz az előállítási lánc össze folyamata oda települ, ahol a kitermelés, azaz az E&P szektor található. Ez megmagyarázza az előbb említett földrajzi régiók egyértelmű elsőbbségét.

Akárcsak az előző alfejezetben tettük, első lépésként célszerű megvizsgálni a szponzorok, a szponzorált projektértékek, valamint a tranzakciók alakulását a négy vizsgált régió között. A lenti ábra alapján elmondható, hogy Amerika és Ázsia birtokolja az olaj- és gázipari projektekből érdekelt szponzorok közel kétharmadát. A szektorban 2014-ben projektet záró 118 szponzorból 44 Amerikában, 45 pedig Ázsiában ruházott be. Ennek hátterében – ahogy már azt fent is említettük – az ázsiai (főként arab) és az amerikai olajkészletek állnak, valamint az ázsiai országok (főként Kína) olaj iránti kereslete is szerepet játszik. A szponzorált projektérték tekintetében sokkal polarizáltabb a kép, mivel a teljes értékből, mely 77.775 m USD több, mint 60%, azaz 47.983 m USD Amerikába összpontosul. A megmaradt értéken nagyjából azonos arányban osztozik a másik három régió. Érdekeség azonban, hogy míg a szponzorok számában Ázsia vezette a listát, addig az térségre koncentráló érték tekintetében

5. ábra

A 2014-ben lezárult projektfinanszírozási ügyletek szponzorainak, projektértékeinek és a tranzakcióinak megoszlása földrajzi régiók alapján (%)

Forrás: IJGlobal alapján saját szerkesztés, 2015

Az olaj- és gázipari projektek szponzori adatai nagyon változatos képet mutatnak regionális bontásban. Afrika adatait vizsgálva megállapítható, hogy a térség mind az ügyletek aránya, mind a tranzakciók aránya szempontjából kiemelkedő, azaz első helyen szerepel, annak ellenére hogy a négy régióból csak a harmadik helyen áll a szponzorált érték alapján. Ha az Afrikában megvalósított projektfinanszírozási ügyletek szponzori adatait vizsgáljuk, akkor látható, hogy az ügyletek számát tekintve több, mint egyharmad arányban ezen ügyletek szerepelnek (37,08%). Az olaj- és gázipari projektfinanszírozások a négy vizsgált kontinens tekintetében is jelentős helyen vannak 23,57%-kal. A tranzakciók számát illetően Ha a szponzorált értéket vizsgáljuk, akkor még nagyobb a terület jelentősége, mivel az összes projektfinanszírozással lekötött szponzori érték 40%-a e területre összpontosul, bár az összes olaj- és gázipari beruházáson belül ez csak 14%. Ezen arányok a térség gazdag ásványkincs bázisára és olajkészletére vezethetők vissza. Afrika az a térség, mely Amerika mellett a legnagyobb olajexportőr országokat is magában foglalja. Mindez azt jelenti, hogy a projektfinanszírozás összes többi területe a maradék értéken osztozik.

Vállalkozásfejlesztés a XXI. században
Budapest, 2015

	A szponzorok által megvalósított összes projekt-finanszírozás a térségben	A szponzorok által megvalósított összes olaj- és gázipari projekt-finanszírozás a térségben	Az olaj- és gázipari projektek aránya a térség projekt-finanszírozási beruházásain belül (%)	A térség olaj- és gázipari projektjeinek aránya az összes projekt-finanszírozásos olaj- és gázipari beruházáson belül (%)
Ügytekek száma (db)	89	33	37,08	23,57
Érték (millió USD)	27 693	11 043	39,88	13,89
Tranzakciók száma (db)	105	35	33,33	22,01

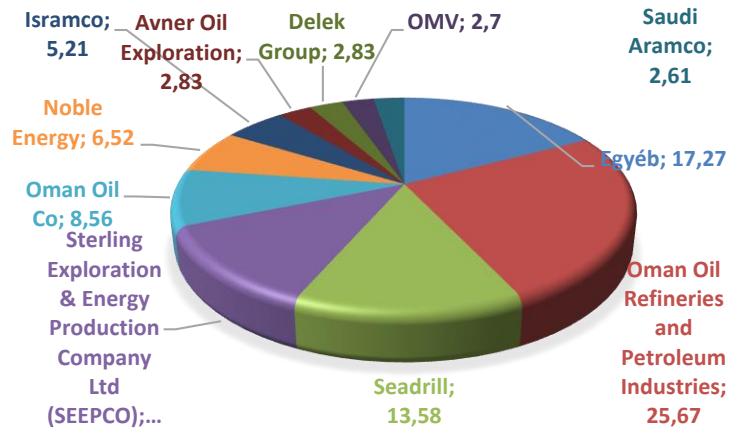
2. táblázat

Az Afrikában megvalósított, és a 2014-ben pénzügyileg lezárt projektfinanszírozási ügyletek szponzorációs adatai

Forrás: IJGlobal alapján saját szerkesztés, 2015

Továbbá érdekes képet mutat a szponzori paletta is. A térségben projektet szponzoráló 10 legnagyobb szponzor adja a beruházások 30,3%-át (10 projekt a 35-ből), ennek ellenére a piaci arányuk, a szponzorált érték alapján 82,73%. A legnagyobb szponzor a régióban az Oman Oil, mely kimagasló értékkel (2.835 millió USD) az afrikai piac 25,67%-át fedi le. Ez az érték azonban csak a jelent régió esetén tűnik soknak, az amerikai legnagyobb szponzorok ezt jóval meghaladják. A térségben a szponzorok 11.043 millió USD értékben kötöttek le összegeket, melyből 9.144 millió USD az első 10 szponzor nevéhez köthető. A tíz legnagyobb szponzor székhelyét tekintve is javarészt afrikai illetőségű. Ez alapján kimondható, hogy az afrikai projektfinanszírozás szponzori oldala erőteljesen koncentrált, azaz egy szponzor nagymértékben képes befolyásolni a projektek megvalósulását. Ezt bizonyítja, hogy az első három szponzor a lekötött érték 51,47%-át jegyezte.

Szponzorok az olaj- és gázipari beruházások projektfinanszírozásban a 2014-es adatok alapján

6. ábra

A 2014-ben lezárult projektfinanszírozási ügyletek első 10 szponzorának piaci súlya a lekötött értékek alapján Afrikában

Forrás: IJGlobal alapján saját szerkesztés, 2015

Az ázsiai adatokat vizsgálva megállapítható, hogy sem az ügyletek számát illetően, sem az e területre lekötött szponzori érték tekintetében sem magasak az arányok, 274 ügyletből mindösszesen 45 darab az olaj- és gázipari beruházás. Elmondható, hogy a szektorba fektetett szponzori érték is a teljes projektfinanszírozási érték alig több, mint 10%-a, ezzel a négy vizsgált régió között a legalacsonyabb értékét éri el, ami a világ projektfinanszírozással megvalósított olaj- és gázipari beruházásainak csak 11%-a. Az is látható, hogy a régió projektfinanszírozásos olaj- és gázipari beruházásainak az értéke itt a legalacsonyabb, mindösszesen 9.056 millió USD. Ezen beruházások főként Oroszország valamint Kína és szomszédsága területére koncentrálnak.

Vállalkozásfejlesztés a XXI. században
Budapest, 2015

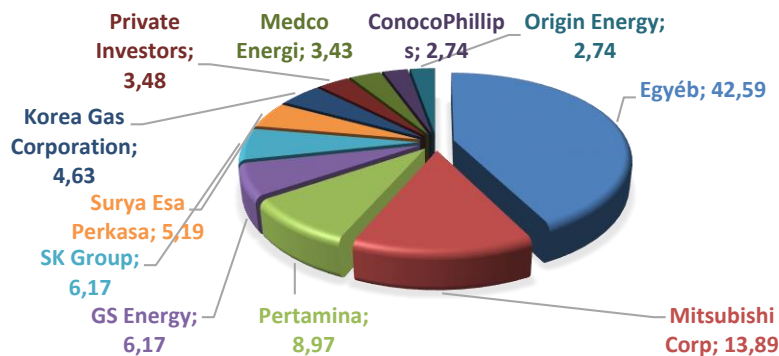
	A szponzorok által megvalósított összes projekt-finanszírozás a térségben	A szponzorok által megvalósított összes olaj- és gázipari projekt-finanszírozás a térségben	Az olaj- és gázipari projektek aránya a térség projekt-finanszírozási beruházásain belül (%)	A térség olaj- és gázipari projektjeinek aránya az összes projekt-finanszírozásos olaj- és gázipari beruházáson belül (%)
Ügyletek száma (db)	274	45	16,42	32,14
Érték (millió USD)	85 050	9 056	10,65	11,39
Tranzakciók száma (db)	361	52	14,40	32,70

3. táblázat

Az Ázsiában megvalósított, és a 2014-ben pénzügyileg lezárt projektfinanszírozási ügyletek szponzorációs adatai

Forrás: IJGlobal alapján saját szerkesztés, 2015

Az összes ázsiai olajipari projektfinanszírozás összesen 45 szponzor szereplésével valósult meg. Az első 10, azaz a legnagyobb szponzorok 22%-ot képviselnek a teljes piacból. Az 52 darab ügyletből 10-et jegyeznek, a 9.056 millió USD értékű piacból pedig 5.200 millió USD-t képviselnek, így az első 10 szponzor a teljes piacból 57,41%-ot képvisel, mely jóval alulmarad az afrikai értéknek. A legfontosabb szponzorok között található ázsiai befektetők is, de szerepet kapnak a magánbefektetők is, de található közöttük amerikai illetőségű szponzorok is. Az ázsiai szponzori piacról nem mondható el a koncentráció, mivel sem a legnagyobb 10 szponzor, sem az első 3 szponzor (29,13%) nem köti le a piac nagy hányadát.

7. ábra

A 2014-ben lezárult projektfinanszírozási ügyletek első 10 szponzorának piaci súlya a leköötött értékek alapján Ázsiában

Forrás: IJGlobal alapján saját szerkesztés, 2015

Az előző két régió, Afrika és Ázsia után elmondható, hogy Európa, bár kevés ügyletet mondhat magáénak, mégis a második Amerika után a projektfinanszírozott olaj- és gázipari beruházások tekintetében, melynek szponzori értéke 11.423 millió USD. Európáról az a hír járja, hogy főként kőolaj- és földgáz importőrként nem is képes nagyarányú olajipari beruházásokra. Erre azonban rácsúfol a projektfinanszírozással megvalósított olaj- és gázipari beruházások értékadata.

A régióon belül megvalósított projektfinanszírozási ügyletek mindössze 5,75%-a az olajipari, valamint azt, hogy ez az érték arányában is alig több, mint 15,42%. A tranzakciók és az ügyletek számát illetően a legalacsonyabb értékeket produkálja a régió, ami az összes olaj- és gázipari beruházás tekintetében is a legalacsonyabb, ennek ellenére mégis megelőzi Afrikát, mely köztudottan kimagaslóan gazdag (még!) kőolajban.

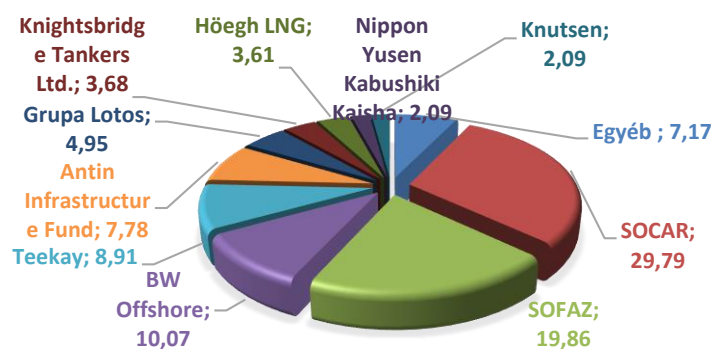
	A szponzorok által megvalósított összes projekt-finanszírozás a térségben	A szponzorok által megvalósított összes olaj- és gázipari projekt-finanszírozás a térségben	Az olaj- és gázipari projektek aránya a térség projekt-finanszírozási beruházásain belül (%)	A térség olaj- és gázipari projektjeinek aránya az összes projekt-finanszírozásos olaj- és gázipari beruházáson belül (%)
Ügyletek száma (db)	313	18	5,75	12,86
Érték (millió USD)	74 086	11 423	15,42	14,37
Tranzakciók száma (db)	426	18	4,23	11,32

4. táblázat

Az Európában megvalósított, és a 2014-ben pénzügyileg lezárt projektfinanszírozási ügyletek szponzorációs adatai

Forrás: IJGlobal alapján saját szerkesztés, 2015

Ismét érdemes egy pillantást vetni a szponzori palettára. Elmondható, hogy a leginkább szponzorfüggő régióról van szó, mivel a legnagyobb 10 szponzor (a nagyon alacsony számú szektorbeli szponzorból, mely 18 db) a szponzorált összeg 92,83%-át birtokolja. Ezen belül a legnagyobb a SOCAR cégcsoport, mely 3.403 millió USD összeggel, 29,79%-os aránnyal még az Oman Oilt is leghagyja. Az első három szponzor 59,72%-ot jegyez, ami szintén erős koncentrációt sejtet.

8. ábra

A 2014-ben lezárt projektfinanszírozási ügyletek első 10 szponzorának piaci súlya a lekötött értékek alapján Európában

Forrás: IJGlobal alapján saját szerkesztés, 2015

Végül, de nem utolsó sorban célszerű megvizsgálni a negyedik térség, azaz Amerika adatait is. Amerika mindenben vezet, ide koncentrálódik a legtöbb projektfinanszírozással megvalósított olaj- és gázipari ügylet és tranzakció, valamint az érték 61,35%-a. Míg az ügyletek számát illetően a teljes amerikai projektfinanszírozásból mindössze az ügyletek 17,74%-a koncentrál az olaj- és gáziparra, addig az érték esetén ez már kimagasló, azaz 42,31%, ami azt jelenti, hogy a maradék 204 beruházás jegyzi az érték 57,69%-át. A szektor jelentősége Amerika kimagasló olajkészletére vezethető vissza, mely vetekszik az afrikai, főként arab értékekkel.

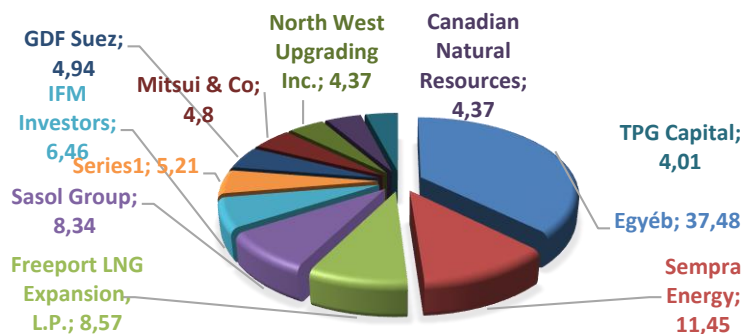
	A szponzorok által megvalósított összes projekt-finanszírozás a térségben	A szponzorok által megvalósított összes olaj- és gázipari projekt-finanszírozás a térségben	Az olaj- és gázipari projektek aránya a térség projekt-finanszírozási beruházásain belül (%)	A térség olaj- és gázipari projektjeinek aránya az összes projekt-finanszírozásos olaj- és gázipari beruházáson belül (%)
Ügyletek száma (db)	248	44	17,74	31,43
Érték (millió USD)	113 419	47 983	42,31	60,35
Tranzakciók száma (db)	393	54	13,74	33,96

5. táblázat

Az Amerikában megvalósított, és a 2014-ben pénzügyileg lezárt projektfinanszírozási ügyletek szponzorációs adatai

Forrás: IJGlobal alapján saját szerkesztés, 2015

A szponzori palettát vizsgálva látható, hogy a 44 projektfinanszírozási ügylet első 10 szponzora az érték 62,52%-a fölött rendelkezik. A 47.983 millió USD értékű piacból a legnagyobbak összesen 29.996 millió USD értéket jegyeznek, ami közel akkora, mint az előző három térség teljes szponzori értéke, mely 31.522 millió USD. Az első három szponzor, a Sempra Energy, a Freeport LNG valamint a Sasol Group 13.606 millió USD értéket kötött le a szektorban, mely több, mint a teljes európai vagy az afrikai piac.

9. ábra

A 2014-ben lezárult projektfinanszírozási ügyletek első 10 szponzorának piaci súlya a lekötött értékek alapján Amerikában

Forrás: IJGlobal alapján saját szerkesztés, 2015

4 Összegzés

A projektfinanszírozás a válság hatását hatványozottan megérezte. A nagy értékű beruházások igényelte nagy értékű hitelezői hozzájárulás megköveteli a komoly szponzori szerepvállalást is. Az olaj-és gázipari beruházásokról elmondható, hogy azok még mindig jelentősek, függetlenül attól, hogy egyre jobban előretörnek a megújuló energiaforrások. A fent bemutatott adatok még mindig a világ olajéhségéről árulkodnak¹¹, melyet leginkább Amerika képes kielégíteni. A szponzorok is nagyon változatos képet mutatnak mind a lekötött összeg, mind az ügyletek számát illetően. A szponzori piac sok esetben erősen koncentrált, amit az első 10, avagy az első három szponzorra jutó érték illetve arány mutat.

Mindez a jövőre nézve is azt vetíti előre, hogy az olaj- és gázipari beruházások a jövőben, az elkövetkező néhány évben is jelentősek lesznek, bár szerepük lassan vissza fog szorulni a kőolaj készletek kimerülése miatt, átadva a helyüket más, a környezetet kímélő energiaforrásoknak és beruházásoknak.

Felhasznált irodalom

- [1] Berczk Á. (2014a): Beruházások szakágazati vizsgálata a magyar feldolgozóiparban, 28th microCAD Nemzetközi Multidiszciplináris Tudományos Konferencia, 2014, Miskolc (ME), paper: F18.

¹¹ Bár egyes kutatások szerint már elkezdődött az átmenet az olaj nélküli világba. (Szigeti et.al 2013a; 2013b)

- [2] Bereczk Á. (2014b): Feldolgozóipari beruházások Európában és Magyarországon, Konferenciakötet: IX. KHEOPS Tudományos Konferencia 2014, Mór, 45-52. o.
- [3] Borzán A. – Gurzó I. – Kovács M. – Krajcsóné Kraszkó I. – Simon I. – Szabóné Bohus M. – Tóth J. (2008): A differenciált vállalkozásösztönzés megalapozása Békés megyében: Kutatási jelentés a Békés megyei vállalkozók körében végzett interjúk és kérdőíves fölmérés alapján. In: Simon Imre (szerk.): A Békés Megyei Területfejlesztési Tanács és a TSF Gazdasági Főiskolai Kara együttműködése keretében, pp. 1-117.
- [4] Borzán A. – Krajcsóné Kraszkó I. – Kovács M. – Simon I. – Szabóné Bohus M. (2009): A vállalkozások versenyképességi helyzetének, innovációs és tökevonzó képességének térségi különbségei Békés megyében. Körös Tanulmányok. Szent István Egyetem Gazdasági Kar, Békéscsaba, pp. 24-49.
- [5] Csiszárík-Kocsir, Á. (2011a): A gazdasági válság hatásainak vizsgálata életkor szerint egy primer kutatás eredményeinek tükrében, Erdei Ferenc VI. Tudományos Konferencia, Kecskemét, 2011. augusztus 25., Kecskeméti Főiskola, Kertészeti Főiskolai Kar, 203-207. o.
- [6] Csiszárík-Kocsir, Á. (2011b): A gazdasági válság hatásai az iskolai végzettség alapján képzett csoportokban egy kvantitatív kutatás eredményeinek tükrében, Erdei Ferenc VI. Tudományos Konferencia, Kecskemét, 2011. augusztus 25., Kecskeméti Főiskola, Kertészeti Főiskolai Kar, 208-212. o.
- [7] Csiszárík-Kocsir, Á. (2012a): A gazdasági válság hatására kialakult recesszió érzékelése egy kérdőíves kutatás eredményeinek tükrében, Humánpolitikai Szemle, 2012. március, 52-60. o.
- [8] Csiszárík-Kocsir Á. – Medve, A. (2012b): Életünk mindennapjai a válság után – avagy a válság hatásainak személyes észlelése kutatási adatok alapján, Vállalkozásfejlesztés a XXI. században II. – Tanulmánykötet, Óbudai Egyetem Keleti Károly Gazdasági Kar, 135.-145. old.
- [9] Gáldi, Gy. (2002) Vállalatfinanszírozás és/vagy projektfinanszírozás, Figyelő Fórum, Budapest,
- [10] Kónya, J. (2009): A projektfinanszírozás jogi aspektusai, Hitelintézeti Szemle, 8. évf. 2. szám, 125.-151. oldal,
- [11] Kovács, N. – Páthy, Á. – Tóth, P. – Szabó, D. R. (2014): Kockázatok percepciója és értékelése az építőiparban. In Kovács Norbert (szerk.) Építőköcskák, Győr: Universitas-Győr Nonprofit Kft., ISBN:978-615-5298-40-0), pp. 75-89.
- [12] Nádasdy, B. – Horváth, S.A. – Koltai, J. (2011): Strukturált finanszírozás Magyarországon, Alinea Kiadó, Budapest,

- [13] Newitt, P.K. – Fabozzi, F. (1997): Projektfinanszírozás, Co-Nex Könyvkiadó Kft, Budapest,
- [14] Pató, G. Sz. B. (2013): Munkaköri leírások SWOT elemzése, Munkaügyi szemle, 57. évf. II. sz. pp. 46-53.
- [15] Pató, G. Sz. B. (2014): A model consisted of 5 tetrahedral network, as a scientific research appliance. Social Educational Project of Improving Knowledge in Economics, Journal L'Association 1901 "SEPIKE", Vol. 4. pp. 63-68.
- [16] Soós, J. (szerk.) (2002): Ingtalangazdaságtan, KJK-Kerszöv Kiadó, Budapest,
- [17] Szekeres, V. (2014): Női vállalkozók a XXI. században. In: Nagy I. Z. (szerk.) Vállalkozásfejlesztés a XXI. században: IV. Tanulmánykötet, Budapest: Óbudai Egyetem Keleti Károly Gazdasági Kar, 175-188.
- [18] Szigeti, C. – Borzán, A. – Farkas, Sz. (2013a): Alternative indicators: can socio-economic advancement be measured? Tér-Gazdaság-Ember 1: (3) pp. 88-102.
- [19] Szigeti, C. – Tóth, G. – Borzán, A. – Farkas, Sz. (2013): GDP Alternatives and their Correlations Journal of Environmental Sustainability (ISSN: 2159-2519) 3: (3) pp. 35-46.
- [20] Szilágyi, T. Medve, A. – Tóth T. (2013): Beruházási folyamatvizsgálat a megrendelői döntéshozataltól a megvalósulásig In: Nagy, I. Z. (szerk.) Vállalkozásfejlesztés a XXI. században III.:tanulmánykötet. 260 p. Budapest: Óbudai Egyetem, 2013. pp. 53-72. (ISBN:978-615-5018-61-9)
- [21] Szilágyi, T. – Almádi, B. – Tóth, T. (2015): Az építőipari, beruházási - projekt kockázatok vizsgálata és feltárt dimenziói In: A XX. Fialtal Műszaki Tudományos Ülésszak Előadásai. 356 p., Románia, Kolozsvár: Erdélyi Múzeum-Egyesület, 2015. pp. 287-290. (ISSN:2393-1280)
- [22] Yescombe, E.R. (2008): A projektfinanszírozás alapjai, PANEM Kiadó, Budapest,